СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 139. Джерзи Сіті, Н. Дж., вторoк, 17 червня 1930. VOL. XXXVIII. No. 139. Jersey City, N. J., Tuesday, June 17, 1930. THREE CENTS.

ГУВЕР ПІДПИШЕ ТАРИФОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер вручив часописним репортерам письменну заяву, в якій зазначив, що він підпише ухвалений конґресом тарифовий законопроєкт. Гувер не висказав своєї опінії щодо того, чи цей проєкт є добрим, а тільки зазначив, що яку би тарифу не ухвалили, то вона не буде досконалою. Рівнож підчеркнув, що підпише законопроєкт тому, щоби промисл і торговля не терпіли далі на непевности, а пристосовувалися відразу до нової тарифи.

ТЕАТР ЗА $500,000,000.

НЮ ЙОРК. — Джан Д. Ракефелер мол. береться до будови театру, який буде найбільшим театральним підприємством на цілім світі. Між 5 і 6 евенею закупив він у спілці з иншими підприємцями площу в самій середині міста, за яку заплачено $250,000,000. Другу таку суму видадуть на будову театру.

З театру того розсилатимуть радіо-програми для 12,000,000 слухачів. Театр буде пристосований рівнож до телевізії.

$1,500,000 В ДАРІ ДЛЯ УНІВЕРСИТЕТУ.

ІТАКА (Ню Йорк). — Корнельський університет одержав на протязі останнього року від своїх давних учеників жертви в сумі $1,500,000.

ЯК ЖИТИ ДЕННО ЗА $7?

ВАШИНҐТОН. — „Ди Юнайтед Стейтс Бюро оф Лейбор Стетистикс" викінчило по піврічнім доходженню зіставлення, скільки видає пересічно на життя родина з чоловіка, жінки і двох дітей у віці до 16 року. За підставу взято заробіток батька родини, який заробляє денно $7 і з того удержує цілу родину. Обчислено, що річні видатки на удержання родини виносять $1,719.83. Під увагу взято ціни, які були в 1929 році.

Зіставлення те зроблено головно для автомобілевого маґната Форда, а відослано його до Міжнародного Бюра праці в Женеві. Форд хоче дати можність европейському робітникови жити на тій самій стопі, на якій живе американський робітник. На підставі тих видатків буде він доходити, скільки треба платити робітникам по ріжних краях, щоби вони могли дорівнати американським робітникам. Справа це дуже трудна, бо у ріжних краях є ріжні життеві вимоги, пристосовані до тамошніх кліматичних відносин.

ГУВЕР НЕВТРАЛЬНИЙ.

ВАШИНҐТОН. — З Білого Дому повідомляють, що президент Гувер стоїть осторонь від сенаторських правиборів у Ню Джерзи, де йде боротьба між трома републиканськими кандидатами.

1,500,000 ВТІКЛО НАД МОРЕ.

НЮ ЙОРК. — Передчасна літня спека вигнала з Ню Йорку понад 1,500,000 людей над море. А ще більше людей втікло з міста автомобілями.

ДЕМОКРАТИ НАДІЮТЬСЯ ПОБІДИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент палати послів, Лонґворт, думає, що нова тарифа принесе Злученим Державам великі користи. А Джует Шавз з Народного Демократичного Комітету твердить, що тарифа буде великим нещастям і причиною упадку републиканської адміністрації. Він певний, що демократи побідять при найближчих виборах.

ЖЕРТВИ ЕКСПЛЬОЗІЇ.

ПЕРТ АМБОЙ (Ню Джерзи). — В ночі в годині 10.30 вибухла у самій середині міста експльозія, яка знищила три доми. Наслідком вибуху згинули дві жінки, а богато осіб зісталo раненими. Вибух був такий сильний, що його було чути на кілька миль. Щастя, що в той час було мало людей на вулиці, та що люде не виходили з театру, який є напроти того місця, де вибухла експльозія.

Досі не висліджено причини вибуху. Власників домів забрано на поліцію на допити.

ТОРНАДО В ТЕКСАС.

ДАЛЯС (Тексас). — В останніх трох днях згинуло в західній частині стейту Тексас 9 осіб від торнада, який бушував у тих околицях.

ПЕС ВИРАТУВАВ 31 КОРОВ

СІДЕР РЕПИДС (Айова). — Фармер Бравн може похвалитися добрим псом. Бо коли нагло зібрала ріка й вилляла, виглядало, що нема ратунку для коров, які паслися на малім острові. Та пес переплив ріку й так звивався коло коров, що їх загнав у безпечне місце. Виратувані корови вартують $4,000.

НОВІ ЛІТАКИ ДЛЯ АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар війни оголосив, що вже заключено контракти на будову 402 нових літаків для армії, які коштуватимуть $5,963,419.38.

ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ ДІТЕЙ.

НЮ ЙОРК. — В Сейвил, Лонґ Айленд, розпочалася шестидневна конференція делеґатів „Америкен Чайлд Гелт Асосіейшен". На конференцію прибуло 150 делеґатів, які зїхалися з усіх кінців Америки. Делеґатами є самі знавці діточої гиґієни.

ХОЧЕ ВМЕРТИ В ТЕАТРІ.

НЮ ЙОРК. — Відома співачка Шуман-Гайнк скінчила 69 рік життя. Почуває себе дуже добре й виступає в театрі. Коли їй складали желання, заявила, що хоче померти в театрі, коли скінчить співати свою останню пісню.

СТРІЛИВ ДО ЮДИ, А ВБИВ ЖІНКУ.

В Рібейрав Прето (С. Павльо), як є звичай у Бразилійців, у Велику Суботу волочкли улицями міста боввана, Юду. Нарід стріляв до нього, бив, плював. І Авґусто Перейра з вікна стрілив до Юди і трафив. Забув сердега, що у пістолі другий набій остався. Через необережність оружя стрілило і куля зранила жінку. По двох годинах померла бідна жінка через необережність мужа.

ЗНОВУ БОМБИ В МАКЕДОНІЇ

Після пятьмісячного спокою македонські революціонери знову виявили свою активність. Вони підложили в районі сербської залізничої стації Ніш чотири бомби, які експльодували, спричинивши незначні ушкодження та поранивши трох людей.

ДЕ ЦІНЯТЬ КНИЖКИ.

У Парижі на ліцитації одної книгозбірні продали рукопис промови Поанкаре на похороні Фоша за 25,000 франків.

БОЖЕВІЛЬНИЙ УБИВНИКОМ

В селі Донрфельд, львівського повіту, божевільний Шенвіллер, якого недавно випущено з Кульпаркова, у приступі шалу кинувся з ножем на Льва Сливку і поклав його трупом. Вбивника звязано і він знов опинився в домі божевільних.

НОВІ ЗЛОДІЙСТВА.

В касі залізничої стації Дялу Спірей (Румунія) стверджено дефравдації. Касієр утік і за ним вислали стежний лист. Також на стації „Арон Пумнул" в Буковині (?) стверджено злодійства. Дотеперішнє слідство виявило, що в касі бракує 200,000 левів.

ДІТОЧІ БРИҐАДИ І КОЛЄКТИВИ.

Большевики знайшли вкінці спосіб, щоби помочи колєктивній господарці. В Москві створено осібні діточі бриґади, які вишлеться в колєктивні господарства.

ПРОЦЕС ПРОТИ СОВІТСЬКИХ ШПИГУНІВ.

У Кишиневі відбувся процес проти шпигунів, що працювали в користь совітів. Оскарженими були: Тібаку, Караманов, Белов, Штрікер і Реґіна Тібаку. Тібаку засуджений на 10 літ тяжкої вязниці, на заплату 100,000 левів кари і на 6 літ позбавлення горожанських прав по відбуттю кари. Караманов, Белов, Штрікер і Реґіна Тібаку засуджені на 5 літ тяжкої вязниці, на заплату по 50 тисяч левів і на 5 літ позбавлення горожанських прав по відбуттю кари. Шпигуна Штайнгавза засуджено заочно на 10 літ вязниці. Прочих оскаржених увільнено від вини і кари.

ОБІКРАЛИ КОРОЛІВСЬКИЙ ЗАМОК.

Управа королівського замку в Котроченах (Румунія) відкрила при провірці майна королівського замку крадіж дорогоцінностей, що були майном принцеси-мами Олени. Украдено також золоті монети. Слідство, що провадиться в тайні, не дало дотепер ніяких вислідів.

ВІДБИРАЮТЬ ГРОМАДСЬКУ ЗЕМЛЮ.

Після Синевідська вижнього й инших сіл прийшла черга на село Княже біля Золочева. Польські ксьондзи з Золочева з місцевими Поляками і війтом намагаються відібрати громадське пасовисько на город для польського ксьондза, якого в селі досі не було і нема. Вони сфальшували ухвалу громадської ради і, не вважаючи на протест 218 громадян, при асистенції поліції та полевої військової жандармерії забрали кількаморґовий кавалок пасовиська для „ксьондза". Відкинений повітовим виділом зглядно старостою рекурс в тій справі не вернув досі до рук тих, що його вислали, через що й не можна вислати спротиву до воєвідства та найвищого трибуналу.

Тимчасом сталася така подія. Дня 10-го травня ц. р. вийшли місцеві Поляки орати відібране пасовисько. Громадяне Українці, мущини, жінки й діти, збіглися, щоби боронити своєї землі. Почалася бійка, яку припинила поліція з постерунку в Ляцькім. Поліція почала вести слідство, стягаючи до нього людей в неділю, 11-го травня, в часі богослуження.

Та на цьому не скінчилося. Тої самої неділі, як і попереднього дня, з польської читальні, що находиться при згаданім пасовиську, „стшельци" почали стрілянину на село. Стріляли острими кулями, при чому мало що не вбили церковного провізора Василя Лещишина і молоду дівчину Марію Добуш, дочку Володимира, якій придорожня верба спасла життя.

Всі ці події викликали обурення цілого села. Селяне вирішили за всяку ціну не дати громадської землі, яка, як пасовисько для цілої громади, необхідна.

ВИКИНУЛИ ХРЕСТ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ МОГИЛИ.

З Білобожниці, пов. Чортків, пишуть до „Нового Часу": На цвинтарі в Білобожниці похований Січовий Стрілець, Семен Кутний з Курович коло Львова. Українці з Білобожниці підправили могилу і поставили на ній хрест. Але якісь вороги прийшли в ночі, викинули хрест і пірвали вінок, що був на хресті. Так повторилося три рази. Ця зневага гробу викликала велике обурення в селі. Справці того ганебного діла скрилися, але по їхній роботі видно, що це осібняки без найменшої пошани навіть для посвяченого місця. Та хай вони не думають, що тим вони нам пошкодять, що тим обезцінять дорогу нам могилу. Хай вони знають, що для нас нема й не може бути більшої святости від могил наших героїв. Вони вмерли, але на їх могилах росте нове, краще життя. І ось показалося це вже зараз. Данило Сеньків дав свою березу, з неї зроблено хрест і закопано на могилі, а о. декан Воробкевич посвятив гріб. Тепер сторожать гробу. А це обєднання біля могили героя причиниться й до загально-громадського обєднання. Наше життя розвивається. До „Луга" вписалося богато нових членів і є надія, що в ньому згуртується вся молодь села. Це буде відповідь тим, що профанують могили наших героїв, а яких не можна зловити ані відкрити.

НЕ ПОДОБАЮТЬСЯ ВІНЦІ НА СТРІЛЕЦЬКІЙ МОГИЛІ.

З Княжа, повіт Золочів, пишуть до „Нового Часу": На нашому цвинтарі є дорога для нас могила старшого булавного У. Г. А., Глушка, якого закололи баґнетами в 1919-му році. З нагоди свята 1-го листопада, а тепер з нагоди Великодних свят молодь підсипала могилу та прикрасила вінками. З того приводу поліція списувала протоколи з місцевим парохом о. Миколою Марковим та з селянами, допитуючися, хто дозволив "zmieniać mogiłę" і складати на ній вінки.

Видно, що ті вінки не тільки не подобалися поліції, але дуже кололи в очі якихсь „невідомих діячів", що ніччу з останньої неділі на понеділок поскидали вінки з стрілецької могили у рів.

Даремний труд! Молодь з о. парохом заквітчали могилу наново і робитимуть це завжди, без огляду на те, що воно може комусь не подобатися.

ЗАСУД БАНКИРА.

Банкира Леві, що втік з Німеччини до Латвії, засудили на рік і 9 місяців тюрми за штучне банкротство й обман. Цікаво, що суд оказався більше строгим ніж прокуратор, який домагався лиш півтора року тюрми.

ВАТИКАН МАТИМЕ МАРИНАРКУ.

Італійський уряд у порозумінню з Ватиканом починає будувати окрему невеличку пристань для кораблів ватиканської держави. Папа має намір виїхати кораблем до Картаґіни.

ВЕЛИЧАВЕ ПЛАСТОВЕ СВЯТО У ЛЬВОВІ.

В едлю, 11. травня, відбулося святочне посвячення прапора першого пластового куріня при Т-ві українських ремісників „Зоря" у Львові. Курінь цей названо іменем скавтмайстра Остапа Вахнянина.

В 12 год. в полудне преосвященний кир Іван відправив на площі біля церкви св. Юрія в асисті кількох священиків полеву Службу Божу. Після її закінчення о. пралат Куницький виголосив бадьору промову та відібрав від молодих пластунів-ремісників торжественну присягу. Хвилина ця була дуже зворушаюча та в серцях усіх присутніх мусіла витиснути незабутнє враження. Небаром по цім на бальконі митрополичої палати появилася постать митрополита Андрія в церковних ризах, який поблагословив молоде юнацтво і ввесь зібраний нарід. Ця частина свята закінчилася національним гимном, що його відограла орхестра Т-ва „Зоря".

Друга частина свята, це є Святочна Академія з вбиванням цвяхів, відбулася в салі „Української Бесіди" в 6 год. вечером.

Святочну Академію відкрив короткою промовою опікун ремісничого куріня, п. Сачинський Дмитро. В теплих та щирих словах привитав він зібраних гостей. Після відчитання численних привітів приступлено до вбивання цвяшків до щита, враз з цим запрошені гості вписувалися в пропамятну книгу.

На загал ціле свято випало дуже величаво. Як святочна відправа так теж святочна Академія згромадили численну громаду гостей. Українське громадянство зрозуміло як слід вагу та велике значіння цього свята, бо це перед його очима виступив цвіт нашої ремісничої молоді, цеї молоді, якою досі ми не опікувалися так, як би це належало, а яка в першу чергу виставлена на денаціоналізацію та деморалізацію великого міста.

СЕЛЯНСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ В ЕСПАНІЇ

СЕЛЯНЕ ДОМАГАЮТЬСЯ ВИЩИХ ЦІН НА ЗБІЖА.

ПАЛЕНСІЯ (Еспанія). — У сій околиці відбулися величезні демонстрації селян, на яких селяне домагалися, щоб уряд постарався о піднесення цін на збіжа. Уряд післав проти селян поліцію, яка розганяла демонстрантів шаблями. Було богато ранених. Це викликало ще більше розярення селян, так, що уряд тепер сподівається вже поважних заворушень.

На біду уряду війти сіл і місточок, замісць помагати урядови вспокоювати населення, зреклися своїх гідностей, заявляючи своє обурення зприводу поступовання поліції на демонстраціях. Разом зрезиґнувало коло сто війтів.

Селяне заповідають дальші демонстрації. Уряд концентрує війська в околиці Паленсії.

Ґазети, описуючи події, винують за них політику уряду. Кажуть, що уряд не скликує парляменту, чим викликує недовіря до уряду, а за тим обниження курсу еспанських грошей.

КОНЕЦЬ БІЛГОРОДСЬКОГО ПРОЦЕСУ ПРОТИ ХОРВАТСЬКИХ ПРОВІДНИКІВ.

Д-Р МАЧЕК УВІЛЬНЕНИЙ; 14 ЗАСУДЖЕНИХ.

БІЛГОРОД (Сербія). — Нині покінчився тут перед сербським судом процес проти громади національних провідників Хорватів, невдоволених з сербської політики.

Д-р Мачек, полковник Беґіц, д-р Лебовіц та Кунтіц звільнені від вини й кари. Засуджено 14 осіб. Найтяжча кара виносить 15 літ.

Обжаловані ввійшли на останню розправу, співаючи хорватський національний гимн. Те саме зробили вони по вислуханню присуду.

РУМУНСЬКИЙ СВЯТИЙ СИНОД УНЕВАЖНЮЄ РОЗВІД КОРОЛЯ.

ВІДЕНЬ. — Святий Синод Румунії проголосив розвід короля Кароля з його жінкою Оленою неважним. Цього потрібно було для Кароля, щоб обняти престол Румунії.

Ліберальні ґазети висмівають з цього приводу провід румунської церкви, кажучи, що румунська церква пішла слідами московської та римської церкви, розвязуючи нерозривні подружа королів, як цього було треба для політики церкви.

Анґлійські ґазети цікавляться немало долею королівської любки, пані Люпеску. Одні подають вістки, що вона виїжджає в Румунію, другі, що румунський уряд її любовника заборонить їй вертатися до краю.

ІНДУСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ЗАКЛИКАЮТЬ ЖІНОК ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ АНҐЛІЇ.

КАЛЬКУТА (Індія). — Індуські націоналісти з партії Ґандія видали відозви до індуського жіноцтва, щоби воно покинуло кухні та взялося до організовання боротьби проти анґлійського уряду.

Відозва каже, що пора вже індуській жінці покинути жіночу кімнату, де вона була замкнена на основі старинного права Індії, та братися помагати боротьбі за независимість Індії від Анґлії. Жінки, кажуть відозви, могли би богато зробити для розведення бойкоту анґлійських виробів.

ДУМАЮТЬ ТВОРИТИ ШТУКУ НА ТЕРМІНОВЕ ЗАМОВЛЕННЯ.

МОСКВА. — Московська „Правда", офіціяльний орган комуністичної партії, проголошує ще одну „пятилітку": пятилітку штуки. За пять років має Росія поставити на ноги нову пролетарську штуку, театр, малярство, і проче і проче.

Плян виринув з голов членів комуністичної партії, появився в деяких ґазетах і дістав накінець одобрення самого советського „плянуючого комітету".

ФІНЛЯНДІЯ ВЖЕ МАЄ ДОСИТЬ КОМУНІСТИЧНИХ ҐАЗЕТ.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС (Фінляндія). — По цілій Фінляндії пішла справдішна повінь протестів проти дозволювання на видання комуністичних ґазет. Ідучи за сею аґітацією, уряд постановив закрити ряд комуністичних ґазет, мотивуючи закриття тим, що якби не закрити їх, то населення могло би легко їх нищити, при чому могло би прийти до крівавих заворушень.

РОСІЯ БУДЕ ТРАКТУВАТИ АМЕРИКАНСЬКИХ ІНЖИНІРІВ КРАЩЕ ЯК СВОЇХ РОБІТНИКІВ.

МОСКВА. — Американські специялісти, які приїхали до Росії та були невдоволені з життя і кривдувалися на нездарність большевицької торговлі, дістали обіцянку від уряду, що на будуче будуть діставати все потрібне без звичайної замотанини при большевицькій торговлі.

Це зарядження обурило Москалів, котрим не подобається, що зайди мають мати кращі права, ніж люде, що родилися й виросли в пролетарськім раю.

РАДШЕ СМЕРТЬ У ФИЛЯХ НІЖ ЖИТТЯ В КОМУНІСТИЧНІМ РАЮ

СОФІЯ (Болгарія). — До порту Варни прибула лодка, на котрій найдено 40 утікачів з України. Всі вони вибралися на Чорне море в лодці. Було їх там 15 жінок, 4 дітей та 21 мущин. Плили по морю 8 днів, майже зовсім без поживи. Коли лодка прибула до берега, втікачі були на пів живі.

Вони оповідали, що вони знали, що їх жде на морю, але воліли радше смерть, ніж дальшу муку в краю.

ПОВАГА СТАЛІНА ПІДОРВАНА В ЙОГО ВЛАСНІЙ ПАРТІЇ.

БЕРЛІН. — Люде, що приїжджають з Росії, стверджують згідно повний упадок поваги Сталіна в самій таки комуністичній партії. Головно після недавних його статей у „Правді", в котрих він говорить дуже обережно про колективізацію, за котрою він ще так недавно викрикував, поширили про нього враження, що він тільки „визначна мірнота". Ходять також чутки, що він уже пробує годитися з Троцьким та пропонує йому посаду комісаря рільництва.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ДИПЛЬОМАТИЧНО, АЛЕ СПРАВЕДЛИВО

З мілітаристами є завжди і всюди клопоти. Вони були гоголовною причиною, чому Німеччини так боялися і чому її так ненавиділи, чому проти неї вдалося Франції поставити такий сильний протинімецький фронт і чому світ пішов до боротьби з пруським мілітаризмом. Все те є ще в свіжій памяти.

Секретар стейту Стимсон змагає тепер до добуття ратифікації лондонського морського договору. Йому залежить на тім, щоби Злучені Держави показали себе миролюбивими і уступчивими і приняли отсей договір з ентузіязмом як средство, яке змагає до світового мира. Тимчасом проти того договору виступає певна група мілітаристів, адміралів і військових знавців, які добачують в нім велику кривду, завдану Злученим державам і їх могучости. Критика тих знавців є того рода, що може викликати в инших народів підозріння, що ввесь нарід і уряд є пересяклі американським імперіялізмом, та що вони думають тільки про війну, маючи якісь задні пляни на приміті.

Отим то адміралам і військовим знавцям дав Стимсон належну відправу в своїй бесіді, яку виголосив по радіо, а в якій виказував користи лондонського договору.

Не можна не признати слушности виводам Стимсона, в яких він виказує мирові змагання Злучених Держав, як і ті матеріяльні користи, які осягнено, коли частинно припинено перегони держав у розбудові фльот. Бо треба бути, говорив Стимсон, засліпленим, вузко думаючим і нетолерантним, щоби замикати очі на користи, а валити той договір тому, що Злученим Державам признано договором фльоту в силі 1,125,000 тон, себто на 30,000 тон менше, як того вимагають мілітаристи.

І щастє, говорив далі Стимсон, що мудрі закони краю не дали того рода мілітаристам рішаючого слова в таких справах, а тільки людям цивільним, себто сенатови й президентови, коли ходить про затвердження договору, а коли ходить про видатки на фльоту, конгресови і президентови. Ріжниця між мілітаристами й цивільними, зазначив Стимсон, є та, що мілітаристи думають, що одинокою обороною проти війни є — війна. Вони не прикладають ніякої ваги до міжнародних договорів і сентименту, який витворюється між поодинокими державами. Вони думають тільки про війну, як одиноку розвязку міжнародних конфліктів і таким поступованням викликують напруження і дійсну війну.

Ціла біда з тими арґументами Стимсона є та, що було би краще для справи, як би їх був виголосив хто инший, а не така висока урядова особа. Бо саме його острі слова готові сконсолідувати ворогів договору й припинити його ратифікацію.

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА СТОЇТЬ ПЕРЕД СТРАШНИМ ГОЛОДОМ.

Експерименти комуністичної партії в економічному життю радянської Росії довели до того, що вже й самі комуністи в своїй пресі та в офіційних повідомленнях признають страшну економічну крізу на всьому терені, котрий знаходиться під їх зарядом. Тепер уже нема сумніву, що в цей рік є великий недосів збіжжа. Крім того посів його переведено занадто пізно на зле оброблених полях ізза браку ремaненту та худоби. Насіння пішло на засів не таке, як треба, а таке, яке можна було дістати. Отож певний відсоток того насіння був зіпсутий.

По відомостям з України там випали дуже неприятливі для хліборобства атмосферичні умовини. Тому годі сподіватися з великою надією на врожай збіжжа. Крім того, колиб на Україні й був добрий урожай, то по большевицькому пляну постачання харчів центральній Московщині та великим фабричним районам, котрі знаходяться поза межами України, з України має вивезтися багато збіжжа. Так само й головний, плянований вивіз збіжжа за кордон з Росії, припадає на Україну. Так було в часи царату, а ще гірше стало в часи большевиків. Отож чи буде врожай, чи не буде його, Україна стоїть перед голодом і українському населенню „доведеться міцнійше стягнути свої пояси, щоби не чути голоду", як пишуть про це з Москви кореспонденти до чужинецьких ґазет.

Вже тепер у Росію большевики привозять ізза кордону те, чим колись Росія торгувала та вивозила в чужі держави. Найголовнійша українська промисловість, українське золото, виріб цукру. зруйнована так, що тепер Росія купує сотки тисяч тон цукру за кордоном, щоби хоч трохи задовольнити голод населення на цукор. А міжтим до війни Україна своїм цукром годувала не лише всю Росію, але навіть пів Европи. Українським цукром Анґлійці вигодовували своїх свиней, а тепер само населення України не має цукру для своїх потреб.

Масовий убій худоби, птиці, свиней та иншої живности привів до того, що населення не має мяса та товщів навіть для найменшого задоволення своїх потреб. Замісць мяса, молока, масла й навіть яєць населення мусить вживати ріжні непожиточний й навіть шкідливі суроґати. Комуністичне правительство потішає своє населення, що замісць коровячого масла воно буде тепер мати до вживання марґарину. Це зовсім непожиточне й навіть шкідливе „штучне масло", яке приводить населення, а особливо молодше поколіннє, до деґенерації й повного фізичного занепаду. Діти ростуть без споживання товщу, молока, яєць. Ростуть рахітиками й фізично та умово здеґенерованими, а старше населення занепадає фізично на здоровлю. Сухоти ширяться серед шкільної молоді в застрашаючих розмірах. Урядові відомости про стан здоровля серед дітей шкільного віку показують, що між школярами майже нема здорових дітей, а половина з них або хворі на сухоти, або стоять під загрозою захворіти.

Ось до таких страшних наслідків систематичного винародовлення й фізичного занепаду населення привело большевицьке панування зі всіма їхніми „космічними чи плянетарними" плянами індустріялізації та перебудови економічного життя краю на „нових" підставах. А тепер голод, і то страшнійший ніж голод 1923 року, який звів у могили більш як 5 міліонів українського населення. вже знову стукає у ворота України, найбагатшої країни в Европі на свої природні якости щодо плекання збіжжа й розвитку промислу.

А що можновладці роблять, щоби допомогти стражданню населення, щоби відвернути страшну примару голоду?

Вони будують великі пляни „індустріялізації", маючи на думці велику й жебрацьку країну з примітивним господарством і зі знищеними навіть зародками капіталізму, головної основи „індустріялізації" та з примітивною промисловістю, більше кустарного характеру, обернути відразу в наймодернішу індустріяльну країну. Вони на продіравленому човні, з недосвідченими і негідними керманичами, думають виплисти на широке міжнародне море. щоби стати до бою з індустріями инших країн, які знаходяться під охороною наймодерніших і найсильніших методів і засобів боротьби.

Та властиво й самі комуністи, звичайно, не безіменний та безініціятивний і безправний загал, який лише головою киває в такт свого диктатора, знають, що вся їх індустріялізація та економічна боротьба з капіталістичним світом є жалюгідний блоф, який лише в щент руйнує своє власне економічне життя та обертає підданих комуністичної партії в голодних і безправних рабів. Тому комуністична партія всі свої надії покладає на світову революцію й у тій цілі кидає великі сили фінансові та ідейні на пропаґанду революції в ріжних країнах. Та на диво, для неї вона не знаходить собі відгуку серед свідомих робітничих мас, а натомісць союзниками комуністичної пропаґанди робляться ріжні банки, фабриканти та взагалі представники хижацького капіталу, який знає лише одне: заробіток і заробіток. Як приходить той заробіток і звідки, то для хижаків-капіталістів усе одно. Та й вони певні. що комуністичні ідеї та засоби їх такі нереальні й утопічні, що нема чого боятися їх добре зорґанізованому капіталові та промисловости.

Замісць світової революції большевики ще більше запродоють свої маси в рабство світового капіталу, розбиваючи робітничі орґанізації поза Радянщиною, а в Радянщині обернувши всі робітничі маси в найдешевших рабів. які свою працю віддають на плачення большевиками високих процентів міжнародному капіталови. Ці два союзники, хижацький міжнародний капітал та російська комуністична партія, руйнують ті терени. де панують большевики. та приводять нарід до страшного страждання, голоду, деморалізації й загибелі. Обидва однаково жорстокі, обидва однаково безоглядні в своїх методах і обидва однаково будують своє істнування на безправстві та безоглядній експльоатації працюючих мас. Воюють вони між собою лише на словах та лише про людське око, а натомісць стараються спільними силами ліпше робити спільну працю.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені помочі в сумі 50 долярів для мого хорого мужа, котрий лежить у шпитали вже восьмий місяць. Він є членом У. Н. Союза, відділ 247 у Вилмінґтоні, Дел.

Анна Баран,
Вилмінґтон, Дел.

В справі виплати посмертних частей по бл. п. Семені Мулик проситься п-ню **Марію Мулик зам. Біда,** щоби подала свою адресу.

UKRAINIAN NAT'L ASS'N,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.
Р. Слободян, гол. фін. секр.

Юнак (із захватом): „Жінка вінець життя".
Жонатий (сумно): Так, лише терновий.

Михайло Приймак.

„КСТИНИ."

(3)

(Докінчення)

Давніше забігали за нею дівчата й тягли на вечірки, бо любили її. Тепер вона відказується йти.

Дівчата знали, що вона кохається з Петром, одначе не підозрівали її ні в чому більше. Дивувалися, чому вона нікуди не ходить.

Міжтим Одоска мистецьки скривала все від людей...

Підвязувалася, шнурувалася так, що до Пилипового посту ніхто нічого не примічав. Та далі годі було їй скриватись.

Найперше пізнала мати.

Не сварила на доню, та всеж таки загорювала дуже. Сказала чоловікові. Батько насів на дочку.

— „Та єс таке ґаздівске дзецко, га? Таку ґаньбу на шиток рід стягнути і на себе?"

— „Юж лем їй дай покій" — каже Ганя — „юж ся тото не розробит, што ся зробило".

— „Е — ну, та юж... Юж мі гкрила мою стару голову гардом славом. Ніт што повісти".

Одоска мовчала, звісивши голову. Яке може буть оправдання? Вона підсвідомо почувала, що нарушила якийсь великий, але глупий закон. Не почуває себе винованою і — якраз відбуває свою кару — за віщож її ще картають? Вона кохає Петра — ось і вся її провина.

Гриць закликав Петра.

— „Петре — под гев!"

Петро перескочив жваво огорожу й зупинився біля Гриця.

— „Што ти зробив з Одоском?"

Петро внурив униз голову.

— „Тераз ся ганьбиш, але та што мі з того?"

— „Я ся з Одоском, самі знате, хцу женити".

— „Е — ну, та єс ся міг оженити і през ганьби".

— „Кед няньо не хцут".

— „Та юж требало стратити уцтивість?"

Петро знов звісив голову.

— „Тераз ся жень. бо тя Одоска і шитки прокильнеме".

— „Клясти ня не будете. Зобачите шитки. жем уцтивий".

— „Та лем буд чловек, кед юж так".

Петро пересадив горожу і пішов звільна на своє подвіря.

— — — — — — — — — — —

Кілька днів не балакав майже ні слова. Мало їв, працював і думав.

Врешті-решт Одоска докучила йому своїми плачами так, що рішився зачати з батьком торги.

Після вечері молодший син пішов на вечірки; а Васко з Петром осталися в хаті самі.

— „Ви, няню, юж ня той зими по сьватах оженьте".

— „Не плет ле', бо тя козяром дораз оженю".

— „Та і ґаздиня би ся г хижи придала".

— „То мой г тім голова".

— „А знаєте, няню, же кед ня не ожените, та буде злі".

— „А чом то так?"

— „Одоска од мене дзецко носит".

Старий скочив наче попарений.

— „Та так?! Та ти мі таку потіху повідаш?"

— „През тото бим ся хтів оженити, аби ганьби не било".

— „Та ци я тя на Одоску посилав, ци тягав, повідж ле' мі?"

— „Ну, няню, юж дармо. Пропало..."

— „Кед тя раз гтну пястуком меджи очи, та юж мі веце не будеш по світі ходив".

— „Хоц ня дораз і забийте. Шитко мі єдно".

— „То мі марш, жебим тя і на очи не видів. Не дам ті ані фалаточка поля, ані хвоста марного".

— „Не піду я, няню, од вас. Кед сте такий, то перше запалю шитко, най згорит до стебла, до фундаменту, потім ся задзіргну, а ви сі потім робте, што хцете. Най шитки люде знают, же ся през вас таке нещастя стало".

Старий замовк. Небавом полягали спати.

Другого дня вранці Васко пішов до Гриця.

— „Е — ну, та што тераз зробиме?"

— „Та юж би час розумні помислити, бо гнетки ганьба піде па ціле село".

— „Петро мі гчера повідат: так і так, няню. Кед юж так, сі мишлю, та ся не преоначит. Хтів єм'ся сам женити..."

— „Ей... там! Мате розум?"

— „Та ґаздині до хиж треба, але най ся юж Петро женит, а я буду і так. Лем ся згварме, як тото буде і по сьватах, кед дочекаме, справиме весіля".

Поторгувалися тай пішли до єґомостя.

Після свят відбулося вінчання й весілля. Одоска трималася на диво міцно. Протанцювала, як слід усе весілля, хоч добре вже було знати її вагітність.

Через два тижні прийшла на світ дитина.

Понесли до єґомостя хрестити. Старий Гриць стояв перед єґомостьом, „як би му гто по ґамбі завалив".

— „Та, єґомостику ласкавий, юж од ганьби не знам, ци ся вам на очи гказувати".

— „Дайте, Грицю, покій тому. Перше окстиме дзецко".

Після хрещення всі пішли собі, а Гриця панотець затримав, та казав зараз же покликати перед себе Васка й Ганю.

Стоять усі троє, переступають із ноги на ногу.

Ганя з жалю розплакалася, а Васко торочив:

— „Ци то, єґомость ласкавий, гнески така челядь, як по давни роки? Тильо ганьби, тильо ганьби, же..."

— „Я вас" — каже панотець — „закликав нароком про ваши діти. Ви сте родичі, то з вами я мушу поґадати. Што ся стало — юж пропало".

— „Е — ну, єґомость ласкаві! Та юж не преоначиме" — каже підгорівчений Васко.

— „Дітям вашим, молодятам, треба дати покій" — тягне панотець далі —, „кед будете їх гризти, буде веце гріху, менче згоди. Смутку їм не наганяйте. Они молоди, та прогрішилися перед Богом і вами, але Бог їм пребачит, то і ви мусите".

— „Е — мушено пребачити".

— „Най жиют щасливо зо собом і най ховают мале дзецко і доглядают. А тераз ідте, одправте кстини, як суцо, лем палюнки дуже не пийте".

Старі не надіялися чогось такого. Спершу думали, що панотець буде їх картати, отже йшли на клебанію моторошні. Зате з клебанії вийшли, начеб їх посадив хто на четверню.

— „Хто би ся бив сподівав того по єґомостю" — каже підчас гостини старий Васко.

— „Е — ну, юж тот єґомость то істний ангел" — відзивається одна кума.

— „А знате мої кумове, сусіди і приятелі, кед до того зашло, то юж шитко повю".

І Васко розповів все те, чого їх панотець кликав. Гості вислухали й на випередки хвалили єґомостя.

— „Юж правда, што правда. Тот наш єґомость барз добри".

— „За переднішого єґомостя не так добрі било".

— „Та бо тоті і відразу мают як суцо. І жак ледви здолат за ними".

— „І людий на добрі научают".

— „А хоцки і тото: Де би другий єґомость постояв за молодими. На тот приклад..."

— „Чекайте, же вам прерву, та не забудте свою бесіду... Як і гинка Пилаґія, іще жиє... Шитки, котри сте стари, памятате, як то з ньом било".

— „Ба як! Ба як!"

— „Іще дівком, як била, то ся приспала. Як ся юж тото дзецко нашло, треба било го окстити. Ідут, як звикло, до єґомостя. Ідут куми, баба дзецко несе... Бале, Боже мій! Єґомость ся звідує: чиє дзецко? Повідают: так і так ся стало. Єґомость як скричат: най мі дораз тут Пелаґія приде! І не хтіли окстити дзецко, аж ся, хоцки слаба лежала, двигнула, позбиралася і ей одпровадили ку церкві. Гпала єґомостьові г ноги, боськат єґомостя г коліна, г руки — не помагат нич! Єґомость ся не дають упросити. Ти — гварят — ціле село спаскудила, ти мі, твому священикови, ганьбу зробила. Я ті — гварят — задам перше покуту, аж там дзецко окщу. І казали ей само перше обийти на колінах церков наоколо, а на шитких штирьох странах бити челом до землі і ся три рази прежегнати, а потім г церкві так само обийти три рази наоколо престола, помолитися, і аж потім побоськати єґомостя г коліна і шитких людий, котри хтовди там билч. Аж так окстили дзецко".

— „Е — та юж ей вельку кару завдали".

— „Та кед ганьбу зо ся зробила".

— „Яку ганьбу? Же дзецко гродила?"

— „Е та, знате, же..."

— „Та хибаль то ганьба?"

— „Не плетте ле', куме, дайте ле' покій".

— „Ба, не дам покій, бо сі уважам, же дзецко гродити, то не єст жадна ганьба".

— „Е — та, гродити — не єст ганьба, але бо ся приспала!"

— „Та де же сте виділи, жеби през присnапя яка баба, або дівка мала дзецко?"

— „Кум Андрій мают правду" — відізвалася стара Текля, котра дівкою теж найшла була собі дитину — „што би гнести Пелаґія на старість робила през того дзецка? Гнести і на ся заробит і сліпу маму годує".

— „Е ну, кому што написано" — каже инший кум і глядить неспокійно на пляшки з горівкою.

Небавом засіли всі до стола. Чарка й пригварка пішли навкруги столу. Не вважаючи на заборону панотця не пити богато палюнки, гості підпили собі до понадхочу, а старий Васко ледво на ногах тримався, та все чіплявся Одоски.

— „Ти, Одоско, дзецко, нич сі не роб з того шиткого і ся не бій. Ти моя невістка, та тобі не сміє бити нич планне..."

Дубно, вересень 1922.

В БЕЗКОНЕЧНІЙ ЧЕРЗІ.

В БЕЗКОНЕЧНІЙ ЧЕРЗІ.

Другий день розправи.

Другого дня розправи явилося на салі вже більше публики. Перед год. 9. введено на салю першого обв. Романа Біду, молодого кріпкого мущину, який відповідає на запити предс. трибуналу радн. Яґодзінського.

Зізнання обв. Біди.

Роман Йосиф Біда, літ 24, римо-кат., хоч батько й мати є греко-кат. обряду. На запит предсідника каже, що перейшов на римо-кат. обряд у 1926 р., з яких мотивів це зробив — відмовляє вияснення. Має гімназ. матуру (в українській гімн. у Львові), був короткий час при почті, тепер є приватним урядовцем, але постійного заняття не має.

На запит предс. признається, що **належав до Української Військової Організації,** якої завданням є, як він каже, приготовляти Українців до збройного повстання проти Польщі, аби з українських земель створити в будуччині незалежну Українську Державу. Тепер організація влаштовує всякі демонстрації і маніфестації, аби звернути увагу світа на поневолення українського народу в Польщі. До вини не почувається, бо виконував як карний член тільки прикази організації.

На запит предсідника каже дальше, що Українська Держава малаб обіймати всі землі, замешкалі українським народом, а з земель під Польщею Східну Галичину, Волинь, Полісся, Підляша і Холмщину.

Обв. вступив до УВО в 1928 р., звербований одним молодим чоловіком на площі Сокола Батька. На площі Юра зложив пізніше на руки тогож чоловіка присягу. Того чоловіка обв. знав добре, а в слідстві назвав його з розмислом „Чучманом", знаючи, що правдивий Чучман виїхав уже до СРСР. На збори й наради організації не ходив, підпольний орган орґанізації „Сурму" читав, але її після перечитання нищив, не передаючи ґазети нікому.

На дальші запити предсідника каже, що УВО мало на меті при помочі терору і саботажів протестувати проти польських насильств над українським народом.

Предс.: Якаж була справжня мета тих саботажів? І що за ціль тероризувати ріжних людей, які, як і я, виконують тільки свій обовязок?

Обв.: Я також виконав тільки свій обовязок!

В дальшому ході переслухання обв. Біда заявляє, що летючок по смерти Басарабової не поширював. На вишкіл членів УВО не ходив ні до Стрийського парку, ні на Кайзервальд.

Після того обвинувачений заявляє, що мниме орґанізування нападу на огородника на Погулянці і на комісаря пол. Федунішина є звичайним вимислом поліції. На поліції і перед слідчим суддею обв. про це, що правда, говорив, а перед сл. суддею не відкликав зараз того тому, бо не знав, що це сл. судді, думаючи, що це комісар поліції по цивільному, тимбільше, що це діялося зараз другого дня після арештування, і то не в суді, а в поліц. будинку.

Замах на „Східні Торги".

На запит предс. оповідає далі, що мав перенести якийсь матеріял від Махницького зі Знесіння до одного молодого чоловіка, що чекав на нього на І. пов. Акад. Дому при вул. Супінського у другій чи третій кімнаті праворуч. Другого дня після того зійшовся з Терещуком і Вациком при вул. Хмельовського, повів їх на „Східні Торги" під будинки стаєн, де вони оглянули місце, бо там мали підложити петарду під стаєнні будинки, аби їх підпалити найближчого дня, в дні отворення „Сх. Торгів". Білети вступу вистарався для всіх трох він сам.

Найближчого дня зійшлися всі три біля цегольні при вул. Пелчинській і перейшли на вул. Кохановського, де вступили до ресторану під ч. 6. Там прийшов і той чоловік, що їх звербував. Обвинувачений вийшов на хвилину і купив у недалекій крамниці валізку, яку передав тому чоловікові, а сам пішов поволи до Стрийського парку, вступивши по дорозі ще до крамниці Маслосоюзу при вул. Зиблікевича. Коли пізніше побачив товпу людей, метушню і почув крики, догадався, що з Терещуком або Вациком щось мусіло статися. Після того відїхав трамваєм на вул. Сапіги.

На запит предс. каже, що валізку з вибуховими матеріялами заніс на „Сх. Т." не він, а хто інший, але тої особи не видасть. У слідстві взяв цілу вину на себе.

Дальше обв. Біда оповідає про переховок зброї в обв. Махницького, де він бачив 3 револьвери системи Ортґес, револьвер сист. Штаєр, а також якесь пуделко, подібне до пуделка цикорії, 200—300 куль і дві ручні французькі ґранати. (Саме те пудекло, подібне до пуделка цикорії, обв. переніс до Акад. Дому).

На запит, чи обв. знав обв. Попадюка, він заявляє катеґорично, що обв. Попадюка не знав зовсім. Кирилюка знав, але йому невідомо, чи ту зброю перенесено до нього.

Вкінці обв. вияснює, чому він у слідстві зізнавав інакше.

Запити членів трибуналу.

Радн. д-р Петер питає про трійкову систему в УВО, про що обв. чув, але ближче про це не знає. На дальші запити каже, що ні Махницький ні Кирилюк не належали до УВО. Терещук належав, Вацик теж ні. З Качмарським обв. знався, але в справах орґанізації з ним не говорив. Попадюка не знав.

На запит предс. оповідає, як його арештовано при вул. Зиблікевича, при чому знайдено у нього валізу і револьвер.

На дальший запит каже, що на поліції його не били. На запит, чому перед поліцією зізнавав інакше, каже, що боявся. На запит, чому того не відкликав перед сл. суддею, каже, що не знав, що це можна зробити. В дальшому предсідник пробує устійнити з обвинуваченим, з ким з обвинувачених він ще стикався.

Обв. ще раз заявляє, що не носив валізки на „Сх. Торги", а також не водив передтим обв. Вацика і Терещука під обект державного монополю і нафтового шибу, тільки до стаєн.

Радн. Слезановський питає, чи обв. признається до співучасти в бомбовім нападі на „Сх. Торги", на що він заявляє: Так.

Запити прокуратора.

Прок. д-р Ліпш: Чи той пан у „пумпах", що вас післав на Знесіння, а якого ви назвали „Гуртак", був Попадюк?

Обв. Ні. Попадюка я не знав. Його назвав на поліції, коли показано мені його фотоґрафії, аби крити дійсного винователя, що був на волі. Я думав, що цим я Попадюкові вже не пошкоджу, бо й так інші арештовані його обтяжили.

На дальший запит прокуратора каже знову, що не є правдою, аби орґанізовано замах на ком. Федунішина. Обв. перед тим комісарем до того не признався.

Дальше прок. старається вияснити зустріч обвинуваченого з Вациком і Терещуком біля цегольні при вул. Пелчинській, де мав явитися і четвертий чоловік, який довго не являвся. Обвинувачений заявляє, що він мав за завдання тільки купити валізку і вручити її тому незнайомому (четвертому), що вкінці зявився; саме він мав її занести на „Сх. Т."

При кінці прок. питає ще про поширювання „Сурми", на що обв. заявляє, що щодо того він свого обовязку не сповнив, бо „Сурму" після прочитання нищив.

Запити оборони.

Обор. д-р Шухевич питає, які землі по думці УВО малиб належати до майбутньої Української Держави. Обвинувачений вияснює, що всі землі, замешкалі компактною українською масою, себто етноґрафічні українські території. Щодо терору і саботажів, які управляла УВО, то обв. каже, що це не було метою самою в собі, тільки засобом до цілі, себто до створення незалежної України. В дальшому д-р Шухевич питає, як обвинувачений зійшовся з обв. Махницьким, хто його з ним звів і т. д., на що обв. заявляє, що якась незнайома пані.

Обор. д-р Ганкевич питає на обставину відвідин обв. Біди у крамниці Маслоюзу при вул. Зиблікевича (у п-і Антонюкової). На запит пред. обв. вияснює, що він мешкав у Львові у своїх родичів, а не на кавалерськім помешканні. Дальше обв. вияснює на запит д-ра Ганкевича, що він виїхав у три дні по замаху на десять днів до Городка, де працював у канцелярії адв. д-ра Бірецького. Від 7—18 вересня, себто до дня його арештування, обв. стрічався кілька разів з тим чоловіком, що заніс валізку до канцелярії „Сх. Т." і він йому оповів усі подробиці у звязку з передачею валізки. Тому обв. у всьому знаменито орієнтувався.

З черги обв. подає хід переслухувань у слідстві на поліції і перед сл. суддею. Обставину, що ще 7. жовтня потвердив перед сл. суддею те все, що сказав на поліції, пояснює тим, що не хотів уже нічого зміняти і шкодити таким чином іншим арештованим. На поліції говорив так, як зізнали інші, бо їх зізнання предложено йому (обв. був арештований значно пізніше, коли вже інших переслухувано по кілька разів). Вкінці обв. вияснює, що з п-нею Антонюк лучили його товариські звязки і з нею він в справах орґанізації ніколи не говорив. Щодо свого становища в орґанізації, то обв. був тільки звичайним членом (він каже: „пйонком") і виконував тільки послушно її доручення.

Обор. д-р Шевчук вияснює з обвинуваченим, що дві особи підготовляли замах на „Сх. Т." (один в „пумпах", а другий „Гуртак"), але ні один з них не був Попадюк. З обв. Попадюком стрінувся обвинувачений аж на поліції.

Обор. д-р Старосольський питає на обставину слідства і протоколів. Обв. вияснює, що йому не відчитувано зложених зізнань на поліції і він їх не підписував.

Внесення д-ра Старосольського.

На цьому закінчено переслухання обв. Біди. В цьому місці зголосився до слова обор. д-р Старосольський і поставив внесення, аби вилучити з актів розправи т. зв. записки прокураторського доходження, себто записки поліційного слідства. Мотивує це тим, що переслухувати може тільки суд і ніхто інший. Іменем оборони застерігається проти устного репродукування таких записок на розправі, себто переслухування поліційних функціонарів на обставину первісних зізнань обвинувачених.

Прокуратор спротивився тому внесенню. Предс. заявив ім. трибуналу, що рішення в цій справі прийде пізніше.

Зізнання обв. Крушельницкого.

По павзі покликано на салю другого з черги обвинуваченого.

Тарас Крушельницький, літ 21, студ. унів., заявляє, що до **УВО належав від лютого 1929 р.** До вини не почувається, бо уважає, що обовязком кождого Українця є прямувати всякими засобами до визволення свого народу. Засобами до визволення має бути праця й освідомлення народу та його культурне, економічне і політичне піднесення. Саботажі і терор приноровлювала УВО тільки як протест проти теперішнього стану на зах.-українських землях.

Обв. вибрав собі за завдання освітню працю у підльвівських селах, зокрема на Знесінні. До його трійки належав обв. Кирилюк і Терещук. Обв. учив хорового співу ще в Коломиї, де скінчив прив. жид. ґімназію, а переїхавши враз з родиною до Львова, учив хорового співу у Винниках, Підберізцях, Збоїсках, Сихові і Знесінні, а у Львові на його передмістях.

На запит предс. обв. заявляє, що у слідстві він подав себе за соціяліста, а тепер заявляє, що є націоналістом. Разом з іншими виступав проти деяких проявів в українському нац. житті, а зокрема проти деморалізації, яка доводить до того, що 30 проц. українських голосів паде на польські виборчі лісти. Обв. з товаришами вірили, що ці землі, на яких ми живемо, мусять належати до майбутньої Української Держави, і вони підготовляли прихід тої хвилі.

В дальшому обв. відкликує свої первісні зізнання, а зокрема щодо пляновоґо нападу на каретку, яка везла гроші до винницької фабрики тютюну зі Львова. „Сурму" читав зі своєю трійкою, але її не подавав дальше. Не стрічався також з Голубівною на площі перед церквою св. Юра в часі ялинки, як про це зізнавав у слідстві.

У слідстві зізнавав широко про все тому, що його бито. Протокол слідства підписав своїм іменем і назвищем та буквами „п. п.", що означали „під примусом".

Обв. Махницького не знав. Підчас ферій був у пласт. таборі на Соколі, а потім з прогулькою водних пластунів на Волині, що й описав в окремій книжечці. Про приготовлювання замаху на „Сх. Т." не знав нічого. Не намовляв Кульчицького до підпалу ліса у Винниках у 1928, ані Царя до підпалення тогож ліса або фільварку в Чижках. З обв. Кульчицьким знався, але про УВО з ним не говорив.

На запит д-ра Петера заявляє, що в орґанізації мав підрядну ролю: мав свою трійку і поза тим не мав ніяких інших функцій.

На запит прокуратора каже, що зізнання на поліції зложив під примусом. Дальше оповідає, як він приєднав до орґанізації обв. Кирилюка і Терещука, яких заприсягнув у себе дома.

Знущання на поліції.

На запит прок. обв. оповідає широко про побої на поліції. Це було 16 вересня, при третім переслуханні. До його келії прийшов аґент Ковальський, що завів його до кімнати на І. пов., де було напів темно. Там аґент Ковальський, аґ. Радань і ще якийсь третій закинули йому мішок на голову і плечі, скинули сподні і скарпитки і стали бити ґумовою палкою по пятах. Обв. дістав 50 ударів, а коли аґенти скінчили його бити, сказали: завтра буде 100, позавтра 150 і т. д. При тому загрозили, щоби не важився про те ані писнути, бо інакше живим від них не вийде. (В часі оповідання обв. про побої на поліції батько його, дир. А. Крушельницький, що сидів між публикою, зімлів і його виводять з салі).

Другого дня мало повторитися те саме. Обвинувачений, спроваджений знову до тої самої кімнати, на сам вид тихже трох аґентів і готового мішка за собою, будучи крайно ослабленим від побоїв з попереднього дня, зложив під терором зізнання, які вже 7. жовтня відкликав перед сл. суддею, коли запевнився у сл. судді Ояка, що його вже більше не вернуть на поліцію.

На запит предс. каже, що перед арештуванням лежав хорий на запалення ставів у ліжку до 5. вересня, себто майже до дня вибуху бомби на „Сх. Т."

На запит д-ра Старосольського обв. оповідає, що у слідстві подав тих, що його звербували до УВО, але описав їх цілком фальшиво, на основі вигляду зовсім інших людей, аби поліція не попала на їх слід.

Дещо про ідеольоґію УВО.

На запит д-ра Ганкевича оповідає, що він шукав нових ідей і нового їх змісту, тому виступив з соц.-радикальної партії і став націоналістом. Обв. є проти диктатури, а за вільним правом кожного народу на незалежне істнування. УВО не ширила ненависти, бо це неґативна риса, яка не будує, а руйнує. УВО не є орґанізацією якогось гуртка; це природний гін до власної держави, на яку Українці мають таке саме право як усі інші народи.

В цьому місці вивязується довша дискусія між прокуратором і обвинуваченим на цю тему, при чому прок. твердить, що ціла ідеольоґія УВО побудована на ненависти, чого найліпшим доказом є виконувані членами УВО акти терору й саботажі.

На цьому закінчено переслухання обв. Крушельницького. Завтра переслухуватимуть обв. Попадюка, Терещука і Вацика, а можливо й дальших підсудних.

(„Діло").

(Дальше буде).

ВЕСЕЛА ПРИГОДА ЯРОСЛАВА ГАШЕКА

Як жив славний чеський гуморист? — Гарний тип завмираючої „Богеми". — „Партія поміркованого поступу". — Виступ хору „Люнимир".

Щораз більшу славу здобувають собі по всьому світі відомі „Пригоди доброго вояка Швейка" (з яких один том вийшов уже й по українськи), написані передчасно померлим славним чеським гумористом Ярославом Гашеком*) „Пригоди Швейка", повні здорового гумору, перероблено також на театральну песу і вона втішається незвичайними успіхами на найбільших сценах світу. Театральні критики зараховують Гашекову песу до найліпших творів світової гумористичної літератури. Гашекові вдалося в його „Пригодах доброго вояка Швейка" створити знаменитий тип простої, добрячої людини, наділеної здоровим гумором, що ділає так безпосередньо на читача та глядача, що коли хто раз пізнав доброго вояка Швейка, той певно ніколи в житті його не забуде.

Коли Гашек писав „Швейка", певно й не здогадувався, що цей твір рознесе його славу по всьому світі. Гашек на свою літературну діяльність дивився все, як на частину свого життя, не вважав її зовсім як звання, а тим меньше, як засіб для здобуття слави. Писати гумористичні оповідання було для Гашека наче невідкличним доповненням його щоденного життя, що ніколи не виходило поза межі тієї літературної „Богеми", що так прикметна була для кінця минулого та початку цього століття.

Перед світовою війною молодого та здорового ще тоді Ярослава Гашека часто можна було стрічати в одній з праських пиварень. Ті всі, що тоді знали Гашека особисто, кажуть, що богато ліпші від його писаних оповідань були оповідання ніколи не видані друком, що їх Гашек при кухлику пива оповідав знакомим і приятелям.

При столі, що при ньому звичайно сідав Гашек, усе був рух і метушня. Той льокаль був наче літературною біржею знаменитого гумориста. Гашек приносив тут часто початок якогось нового оповідання та давав його перечитувати редакторам літературних рубрик щоденних часописів. Коли початок сподобався, давали Гашекові завдаток і визначували реченець, коли має доставити ціле оповідання. Щойно коли мав завдаток у кишені, забирався Гашек до писання дальшої части. Одначе часом приключалося, що початок оповідання не подобався. Тоді Гашек над невдалою трансакцією преспокійно переходив до денного порядку, а початого оповідання вже ніколи не кінчив.

Гашек-гуморист був у передвоєнній Празі дуже популярний. Знали його не лише читачі ґазет, але всі майже мешканці надвелтавського города (Праги). Його „кавалки" оповідали собі з уст до уст, а треба признати, що деякі з них не мають рівних собі. Глузуючи з усього, насміхався Гашек також із політичних відносин у старій Австрії. Вершком того глузування було, що Гашек покликав до життя ориґінальну „політичну партію", яку назвав „Партією поміркованого поступу в межах закону". — Гурток веселих людей з Гашеком опрацював програму „партії", зареєстрував нову орґанізацію у влади та правильно скликав партійні засідання своїх однодумців і тим усім викликав незвичайну веселість серед мешканців Праги.

У виконуючім комітеті „Партії поміркованого поступу в межах закону", якої головою був Гашек засідали люди, що з політикою не мали самособою нічого спільного. Так нпр. секретарем „партії" був якийсь Дробілек, котрого одинокою кваліфікацією на те становище було, що дуже гарно вмів темперувати олівці та дуже скоро стеноґрафувати (це інша справа, що його стеноґрамів ніхто — а навіть він сам, не вмів відчитувати). Член комітету Опоченський мав дістати за зредаґування статуту партії гонорар від рядка, а це спричинило, що автор статуту старався той статут редаґувати в безконечність. За зразок статуту послужити мав „Партії поміркованого поступу в межах закону" статут праського „Товариства аматорів канарків".

Автор „Швейка" любив добрі жарти, що звичайно розсмівали широкі верстви чеської суспільности. Один такий жарт удався Гашекові знаменито підчас співацького турніру в Пильзні. Було це так:

У пильзненськім Міськім Театрі мав відбутися співацький турнір при участи всіх більших співацьких союзів з цілої країни. Гашек вичитав у ґазеті зазив до співацьких товариств, що бажають узяти участь у турнірі, аби того й того дня зложили зголошення в секретаріяті орґанізаційної комісії. Коли Гашек читав це оголошення, прийшла йому знаменита думка до голови: постановив собі просто поглузувати з орґанізаторів турніру. Порозумівся з найліпшими приятелями та вислав у Пильзно повідомлення, що в співацькому турнірі бажає взяти участь праське співацьке товариство „Люнимир", котрого диріґентом є молодий композитор Ярослав Гашек. А що в тих часах на чеській провінції мало хто його знав, то зголошення союзу „Люнимир" нікому не виглядало підозріло. Тому не дивота, що за кілька днів прийшла з Пильзна вістка, що співацький союз „Люнимир" допущено до участи в співацькому турнірі. Гашек і його „співаки" виїхали у Пильзно у навечеря турніру. А що Пильзно славне — як відомо — найліпшим у світі пивом, якого славні люнимірські „співаки" були горячими прихильниками, то просто з двірця пішли до пиварні. Цілу ніч ішов справжній „пияцький турнір". Цілі батері пива зникали в жолудках змагунів.

Хор „Люнимир" прийшов до театру перед самим початком співацького турніру. За кулісами був незвичайний рух, хори з цілої країни робили останні приготування до виступів. Вісім „люнимиристів" творили капельку в морі безчисленних співаків, що виявляли велике схвилювання перед турніром.

Почалися співацькі пописи. Хори один за одним виходили на сцену, виконували продукції, публика оплескувала, судді поважно робили собі записки. Вкінці прийшла черга на союз „Люнимир". Майже всі хори складалися з кількадесятьох співаків, тому, як лише на сцену виступило ледви 8 „люнимиристів", на салі счинилося збетеження.

— О, це видно дуже добрий хор, — перешіптувалися — коли так мало прийшло їх.

„Люнимиристи" не дуже то кріпко держалися на ногах. Орґанізатори змагань побачили це, одначе думали, що то з причини змучення та схвилювання співаків. Коли на салі настав спокій, „диріґент" — Гашек підніс руку. На його знак хоробрі „люнимиристи", як один муж „заревіли"... Звуки оклепаного „шляґера", який співають звичайно підхмелені гості нічних льокалів, почулися з естради... Публика на салі заніміла... Орґанізатори турніру так дуже втратили голову, що забули спустити завісу... А „люнимиристи" тимчасом спокійненько співали далі. Коли скінчили свою пісоньку, серед публики все ще було таке збентеження, що ніхто не здобувся на слово протесту. Коли Гашек побачив це, сказав:

Бачите, хлопці, як захоплено слухають нас! Нумо, заспіваємо ще щось іншого!

І нова мельодія поплила з естради... Та цього було вже занадто. Публика прохолонула з першого збентеження та стала голосно протестувати проти скандалу! Завісу спустили, а орґанізатори турніру кинулися з пястуками на Гашека. Одначе він не збентежився. Коли йому сказали, що його потягнуть до відповідальности, спитав преспокійно:

— Та завіщо? Таж ми нічого злого не зробили! Ми поступали згідно з програмою. Тамжеж написано, що хор „Люнимир" виступатиме. Ну і хор „Люнимир" виступив. Колиж наш спів вам не подобається, то це доказ, що маєте поганий смак.

І Гашек не тратив часу на зайві розмови, а пішов зі своїми „співаками" до найближчої пильзненської пиварні...

*) Богато гуморесок Гашека містили ми вже в фейлетонах „Свободи".

Наймичка: Пані говорили вчора, що ніде не можуть найти пенданта до своеї старинної вази...

Господиня: Так, або що?

Наймичка: Я хотіла лише сказати, що пані вже й не потребують шукати пенданта, бо я потрутила вазу не хотячи і вона збилася.

— Я найшов чотиролистну конюшину!

— Це значить, що ви небаром ожените́ся.

— А я думав, що така конюшина означає щастє!

—o—

Прошак дістав майже нові черевики. На другий день приходить і просить тієїж господині, щоби дала йому якісь старі черевики.

— Таж я дала вам учора майже новісенькі черевики! — дивується господиня.

Прошак усміхається гірко: Так, пані, та тому, що вони нові, то геть псують мені мій бизнес!

ЧИ ЛЮДЕ ПОБОРЯТЬ СМЕРТЬ?

Що це таке життя, що смерть? Такі питання від тисячеліть не давали спокою людям і відбивалися в легендах, мистецтві і т. д.

Проф. петербурського університету А. Немілов видав книжку „Життя і смерть", у якій займається спеціяльно тими моментами, які називаємо умиранням. На думку Немілова неправильно є думати, що людина розстається з життям у якісь означені секунди, безоглядно і зовсім. Поодинокі органи тіла живуть іще досить довго після тої хвилі, яку називаємо смертю. Віддавна вже стверджено, що коли серце перестало битися у людини, ніхті і волосся помершого ростуть іще далі. Успішно переціплено шкіру помершого чоловіка на живого. Богато годин по смерти жиє ще насінна теч людини. У звірят вдалося нераз перевести таку пробу, що самичку запліднено насінням неживого самця.

Досліди, переведені на засуджених, доказали, що ще по стверджению смерти досить довго пульсує життя у тілі помершого. Проф. Немілов як примір подає випадок, що коли засудженому відтято голову, ще 25 хвиль опісля можна було ствердити биття пульсу (живчика).

Виглядає це щоправда неправдоподібно і дивно, але є науково доказано, що коли несемо на цвинтар труну з тілом покійника, то й несемо теж там якісь живучі частинки тої істоти. Можна це виразніше сказати, що в тілі, яке виглядає на неживе, в перших днях по смерти є живучі органи, які ще й далі можуть жити.

Згаданий професор каже нам вірити, що переведено таку вдалу спробу: псови, який довго жив у ляболяторії, відтято голову, опісля впроваджено в обі бючки (жили) горячу собачу кров. Відтята голова зараз віджила, пес став отвирати морду, рухав ухами, а навіть звертав очи в тую сторону, з якої хтось кликав його по імени. (В це останнє повірить російському вченому мало хто!)

Вченим удалося нераз удержати биття серця поза тілом і тим спробам завдячуємо, що в останніх часах хірурги відважилися переводити операцію на живім серці.

Проф. Кулябко на основі експериментів переконався, що серце неживого звіряти може ще жити тиждень по його смерти. Через серце перепустили окиснений розчин соли. І це серце по якімсь часі, зпочатку помало, потім щораз правильніше стало скорчуватися і розкорчуватися, бити виразно і рівномірно, наче в живім організмі. Такі досліди виказали, що можна оживити наново неживі крілики і морські свинки двацять хвиль після ствердженої смерти. При відповідних засобах вдалося вдержати при життю органи, вилучені з організму. Ці факти, здається, доказують, що смерть не є чимсь всемогучим і що може прийти день, коли люде побідять смерть...

— Я просив вас, щоби ви позичили мені пятьдесять долярів, а ви даєте мені лише двацять пять?

— Бо так поділимося справедливо: ви втратите двацять пять долярів і я втрачу двацять пять!

ЖАРТИ.

Олесь хоче вйкрасти Марійку.

— В другій годині в ночі я заїду автом перед твою хату.

— Ах, яка я щаслива, серденько, вже тепер!

— Я тричі затрублю автомобілевою трубкою, щоби ти знала, що я вже чекаю, а ти зараз вийдеш, добре?

— Добре, голубчику!

— У хвіртці я візьму тебе на руки, посаджу тебе в авто тай давай втікати! Та до того часу мусиш упоратися з твоїми річами! Чи моглимеш за той час спакувати твій куфер?

Дівчина (вирикається): О, так, Олесю, мама вже тепер спакувує його!

—o—

Де в короля руки. Французький король Людвик XIV. на ловах ніколи не носив заруквака, як це було тоді в моді.

— Як це йому не зимно, таж він може відморозити руки! — пожалів його мужик, коли побачив раз короля зимою в лісі з голими руками.

— Не журися, друже! Його руки все теплші ніж наші. Його руки все в наших кишенях!

—o—

Люба жінка. Одна селянка заснула летаргічним сном. Чоловік із сусідами понесли її на цвинтар лише в простиралі на ношах, бо на домовину селянин не мав грошей. Коли переходили попри корч дикої рожі, терня здрапало жінку і вона пробудилася та на великий жах усіх зіскочила з ношів і побігла у свою хату.

Кілька місяців пізніше ця жінка померла вже направду. Її знову понесли на ношах.

— Лише від терня подальше! — крикнув удовець, що йшов позаду.

—o—

Грецький фільософ Антістен, щоби показати себе справжнім стоіком (рівнодушним на зовнішні враження), ходив у нарочно подертій одежі, так підчеркуючи свою неохайність.

— Крізь діри твоеї хламиди (плаща) я бачу лише твою безмежну гордість — сказав йому Сократ.

—o—

Жінка: Йой! Наш Шльомко проковтнув десять центів.

Чоловік: Ну й чого кричати!? Не стану я з того банкротом!

—o—

Успокоїв. Вона: Колиб я лише довідалася, що ти зраджуєш мене, я вбила би себе й тебе!

Він: Не хвилюйся дрібничками! Ти того ніколи не довідаєшся!

—o—

Між льокаями. — Що то, ваш барон вимовив вам службу! А за що це пішло?

— Це пішло переважно за евакуацію Надренії.

— Якто?

— Бо мій пан мав у пивниці кількадесять фляшок рейнського вина, що десь заподілися, а він зараз виступив до мене з претенсіями.

—o—

Вязничний дозорець (до арештанта): Ходіть до розмовниці, прийшла ваша стара!

Арештант: Скажіть, що мене нема дома.

—o—

Нова наймичка приходить до крамниці: Прошу мені дати фунт повил.

Купець: А маєте може тарілку на повина?

Наймичка: Ні, пані казали, щоби я взяла на книжочку!

—o—

Лікар (до хлопця): Покажи язик!

Хлопець: Ага, я не дурний, щоби потім мама вибила мене за це!

—o—

„Наречений". Вона: Нарешті ми самі, хай там гості собі танцюють, а ми тут на боці поговоримо собі .. Та чому ти, Петрусю, не пригорнеш мене до себе! Я вже бачу, що ти забогато пив!

Він (пяний): Мої пані... гм... я не хочу бігамії!

—o—

Одному адвокатові приключилося, що одного дня боронив двох вломників. На розправі проти першого вломника прокуратор сказав, що обвинуваченого треба строго покарати, бо він був настільки безсоромний, що виконав влом у білий день. На другій розправі зажадав прокуратор строї кари для вломника, тому що він вломився в ночі, коли всі спали сном блаженних. На це зірвався адвокат і в запалі скрикнув:

— Ради Бога, колиж саме мають вломники виконувати вломи!?

—o—

— Чоловіче, що це за іржано-червоні плями на твойому одязі?!

— Гм, це буде напевно з іржі, бо як я купував собі цей одяг, то купець впевняв, що ця матерія носитиметься як залізо.

—o—

Старий барон захорів і лікар сказав, що мусить відіслати його до шпиталю. Дав йому сестру-жалібницю, що мала доглядати барона в день і в ночі.

Коли завідуючий лікар на другий день переходив попри баронову кімнату, почув, що сестра щиро сміється. Пополудні спитав барона, чи може прислати йому іншу сестру для обслуги, бо може ця за молода й завесела.

Барон відповів:

— Прошу прислати іншу, такусаму молоду, може бути й така весела, коби лише не мала таких страшних скоботів.

—o—

Мекферсон і Бравн мають кожен мисливського пса. Вмовляються, що за 14 днів уладять перегони псів. Чий пес побідить, той дістане нагороду пятьсот долярів.

Аж ось Мекферсон довідався, що Бравнів пес чогось кульгає на одну ногу. Каже Бравнові. Я зрочуся перегонів за винагородою десять долярів.

— Добре, — каже Бравн.

Мекферсонові товариші дивуються:

— Шкода, що ти зрікся, таж його пес кульгає на ногу, то ти певно був би виграв! Чомуж ти зрікся?!

Мекферсон (усміхається): Бо мій пес здох тому вісім днів!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Raising the Family— Ike believes that "discretion is the better part of valor" — Fisher

